

Pensjonsskandalen

Av Torfinn Skåttet og Kjetil Stormark

Aaagendalsposten

Prosjekt: Pensjonsskandalen
Publisert: Laagendalsposten
Tidsrom: 30. desember 2006 til 7. desember 2007
Journalister: Torfinn Skåttet og Kjetil Stormark

Prosjektet innebefatter følgende artikler:

- "Reddet pensjonen". Forside og side 4 og 5. Laagendalsposten 30. desember 2006.
- "Pensjonsglippen rammer over 100". Forside og side 4 og 5. Laagendalsposten 5. januar 2007. Undersak på innsider: "- Pensjonskassen har også et ansvar".
- "Ber statsråden se på pensjonsrotet" og "- Pensjonskravene kan ikke være foreldet". Side 6 og 7. Laagendalsposten 6. januar 2007.
- "SPK bøyer seg for politisk press". Forside. Laagendalsposten 18. januar 2007. Oppslag innsider: "Åpner for 13 års etterbetaling til KV-pensjonistene", "Enorm pågang i KV-arkivet" og "- Har fått mange telefoner".
- "Pensjonskassen taus siden 2005". Side 7. Laagendalsposten 19. januar 2007.
- "- Ingen pensjonsinfo". Forside og tre sider inne i avisen. Laagendalsposten 24. januar 2007. Oppslag innsider: "KV-veteraner krever svar" og "- Vi visste ingenting om rettighetene våre".
- "Klare til å rydde opp". Side 16. Laagendalsposten 1. februar 2007.
- "Hard kritikk etter dokumentrot". Oppslag. Laagendalsposten 15. februar 2007. Oppslag innsider: "Viktige dokumenter sporløst borte" og "Nav-sjefen: - Vi finner ikke arkivet".
- "Pensjonskassen anmeldes". Oppslag. Laagendalsposten 22. mai 2007. Oppslag innsider: "Fått mer enn nok av Statens Pensjonskasse", "- Politikerne må vedta full etterbetaling" og "- KV-saken har høyeste prioritet".
- "Listerot koster 234 mill." Oppslag og fire sider inne i avisen. Laagendalsposten 3. desember 2007. Oppslag innsider: "Pensjonsrot siden 1973 gir smell på 234 mill.", "- Burde sett dette tidligere", "- Vi må kompensere for uretten" og "- Har skjønt alvoret".
- "SPK var tause i tre år". Oppslag og tre sider inne i avisen, pluss leder. Laagendalsposten 4. desember 2007. Oppslag innsider: "Feiret seieren med kake", "Ville gi pensjonistene minst mulig penger" og "- Ville ikke bekymre folk unødige".
- "Undrende til SPKs unnskyldninger", "- De hadde navnene våre i en skuff" og "Tok opp saken med LO-lederen". Side 4 og 5. Laagendalsposten 5. desember 2007.
- "Døde i pensjonskø". Oppslag og side 4 og 5. Laagendalsposten 6. desember 2007. Oppslag innsider: "Døde mens de ventet på pensjonen" og "Krever at SPK gjennomgår rutinene".
- "LO-topper på hver sin side", "Flåthen er fornøyd" og "Justerte ned 10.000 uten å informere statsråden". Laagendalsposten 7. desember 2007.

Redaksjon: Laagendalsposten
Stasjonsbakken 3
3601 Kongsberg
Tlf. 3277 1000

Kontaktperson: Nyhetsredaktør Kjetil Stormark
Tlf. 3277 1030 (dir) eller 4177 5050 (m)

SAMMENDRAG

Laagendalsposten har gjennom en artikkelserie på totalt 33 artikler satt søkelyset på hvordan pensjonerte statsarbeidere fra militære og sivile statsbedrifter har gått glipp av store beløp i for lite utbetalt pensjon.

Laagendalsposten har vært helt alene på saken fra desember 2006 og fram til i dag. Ingen andre medier har vist interesse for saken, med unntak av noen få enkelttilfeller der man har sitert Laagendalpostens enkeltvise oppslag.

Saken har så langt ført til følgende konsekvenser:

- Full og ny gjennomgang av pensjonsforholdene til 50.000 pensjonerte statsarbeidere.
- Rundt 2.000 statsarbeidere har fått for lite utbetalt i pensjon. Dette vil føre til ekstrautbetalinger fra Staten på mer enn 234 millioner kroner. Dette er alene engangsoppgjør for mangelfulle utbetalinger så langt. I tillegg kommer økte pensjonsutbetalinger fra nå av og de neste årene.
- Egen stortingsproposisjon fra regjeringen til Stortinget, der Fornyings- og administrasjonsdepartementet ber om mer penger.
- En lang rekke enkeltsaker løst.
- Krav fra Stortinget om redegjørelse for saken.

Saken berører ansatte og tidligere ansatte i Kongsberg Våpenfabrikk, Horten Verft, Raufoss Ammunisjonsfabrikker, Statens Vegvesen, renholdsarbeidere i Staten, NSB, Statens Kantiner, Statkraft, Forsvaret, m.fl.

Vi kan ikke dokumentere at det er en sammenheng, men konstaterer likevel at det senhøsten 2007 fant sted et lederskifte i Statens Pensjonskasse (SPK). Vi vet at SPK-direktør Gisele Marchand selv var involvert i saken, og at hun var ansvarlig for en linje internt i SPK som departementet senere fant grunn til å korrigere. Og slik det ofte er når departementene ønsker at det skal ryddes opp, setter de inn en av sine egne som ny sjef. Ekspedisjonssjef Finn Melbø i Arbeidsgiverpolitisk avdeling var tidligere den som SPK-direktøren rapporterte til. Nå skal han selv ta over styringen over SPK.

HVORDAN KOM ARBEIDET I GANG

Den første enkeltsaken

En uke før juleaften 2006 ble Torfinn Skåttet sendt ut på et "plankeoppdrag". En liten gutt fra Kongsberg skulle få et helt lastebillass med snø i julegave av radiokanalen P4. Etter hvert ble Torfinn ferdig med å fotografere glade barn. Idet han pakket ned fotoutstyret, kom en av beboerne bort til ham og inviterte inn på en liten kaffekopp. Torfinn takket selvsagt ja, en liten kaffekopp midt i arbeidstiden har vel aldri tatt livet av noen.

Dette var det første møtet med Bjørn Hansen, tidligere industriarbeider på Kongsberg våpenfabrikk, eller KV som det heter i denne delen av Buskerud. Etter en stund fortalte han den lille gruppen mennesker rundt kjøkkenbordet om sin kamp mot Statens pensjonskasse (SPK). Han hadde nylig fått 90.000 kroner i etterbetalt pensjon, men det hadde tatt han totalt syv år å få gjennomslag. Den månedlige pensjonsutbetalingen hadde økt med 3000 kroner, og

han var selvfølgelig en glad mann. Men det var en ting han ikke kunne få ut av hodet: Det måtte jo være mange flere som hadde penger til gode hos Statens pensjonskasse?! Han ønsket at Laagendalsposten skulle prøve å finne ut av dette. Torfinn takket for tipset og lovet å ta kontakt med herr Hansen innen året var omme.

Vi prøver å skaffe oss oversikt

Etter å ha tenkt gjennom saken et par dager, begynte Torfinn å sette seg inn Kongsberg våpenfabrikks historie. Vi ønsket å finne nærmere ut om pensjonsordninger de ansatte har hatt, og hvordan de har fungert. Etter å ha brukt juleferien til å lese lokalhistoriske bøker og tidsskrifter, snakke med tidligere KV-ansatte, lese gamle avisartikler, snakke med kolleger med lang fartstid og søke på internett.

Det blir raskt tydelig for oss at årstallet 1987 står sentralt i saken. Da oppløser staten KV (KV-krisa), og de forskjellige avdelingene gjøres om til selvstendige bedrifter. I denne perioden brytes en over 100 år gammel livslinje, viktige ansvarsområder pulveriseres, nøkkelpersoner med oversikt spres rundt i forskjellige bedrifter og kaos oppstår rundt en rekke forhold, da også pensjonsordningene.

Etter å ha snakket med over 20 tidligere KV-arbeidere, slår det oss at ingen har peiling på hva slags pensjonsordninger de har vært underlagt. Og felles for dem alle, de begynte på KV som unge tenåringer, er at alt praktisk rundt lønn, arbeidstid, velferd og pensjon, var totalt overlatt til den lokale Jern og metall klubben og KV. Tilliten til klubben og arbeidsplassen virket grenseløs. Det eneste de visste om pensjonen, var at de så på lønnslippen at de ble trukket i lønna hver 14 dag.

Kun en person husket at pensjonsordningen på 50 og 60 tallet ble kalt statsarbeiderordningen, og at den opphørte en gang tidlig på 70 tallet. Denne personen husket også at det var diskusjoner på begynnelsen av 70 tallet, om de skulle ut av Statens pensjonskasse eller ikke. Arbeiderne ville ikke, men ledelsen ville. Det gikk sogar rykter om at den tids generaldirektør på KV fikk godt betalt av forsikringsselskapet som overtok pensjonsansvaret. Dette fant vi aldri noe informasjon som understøttet.

Deretter kontaktet vi SPK for å forhøre oss om hva statsarbeiderordningen innebar. Etter litt hit og dit, havnet vi hos en saksbehandler som kunne en del om ordningen. Vedkommende forklarte at ordningen ble opprettet i 1950 og opphørte i 1974. Videre forklarer han at ingen navn ble registrert i arkivene til SPK, da arbeidsgiveren bare innbetalte hele summen for arbeidsstyrken de hadde. Den enkelte arbeidstaker skulle ifølge saksbehandleren selv sitte på en arbeidsbok som bevis på sin tjenestetid, og denne arbeidsboken skulle brukes som bevis ovenfor SPK når pensjonsalder ble nådd.

29. desember 2006 foretar Torfinn et intervju av Bjørn Hansen. Hansen gir Laagendalsposten kopi av alle brevene fra Statens Pensjonskasse. I brevene går det fram at SPK hele tiden prøver å utbetale så lite som mulig, og bare åpner for tilbakebetaling maks tre år tilbake i tid. Det er for så vidt mulig å få utvidet tidsgrensen til ti år, men da kun i spesielle tilfeller. I Hansens tilfelle ville SPK vite om han hadde blitt informert om pensjonsordningen noen gang, eller om han burde ha blitt informert.

SPKs arrogante stil og inngående og urimelige krav til motsatt bevisbyrde provoserte oss ganske mye. Hvem kan dokumentere at de "ikke mottok" informasjon? Dette er tross alt penger folk har jobbet for, og som de skulle ha nytte av når de ble gamle. Og arbeidsboken SPK snakker om, den hadde Hansen aldri sett eller hørt noe om.

Problemstilling ved oppstart

På dette tidspunkt fremstod det som ganske åpenbart at saken kom til å bli krevende å håndtere. Vi var opptatt av å drive en systemkritisk journalistikk og prøve å finne ut hvor stort omfang saken egentlig hadde.

Vi formulerte derfor følgende journalistiske spørsmål som retningsgivende for det videre arbeidet:

1. Hvor mange har gått glipp av pensjon? Hvor mange av disse er fra Kongsberg/KV?
2. Hvor store beløp er det snakk om?
3. Hva slags informasjon fikk de som sluttet i KV om sine pensjonsrettigheter? Finnes det dokumentasjon som kan avklare dette spørsmålet noe nærmere?
4. Når fikk SPK kunnskap om at det var mange som ikke hadde fått pensjonen sin og hvor lenge ventet de før de begynte å gjøre noe?
5. Hvor mye/lite har SPK gjort for å komme i kontakt med tidligere statsarbeidere?
6. Er noen gått bort mens de stod i "pensjonskø"?

JOURNALISTISKE METODER

Det har vært svært tidkrevende og vanskelig å arbeide med saken, fordi de faktiske forhold som vi har dekket har ligget såpass langt tilbake i tid. I tillegg har det vært vanskelig å finne kilder som hadde motiver for å ville hjelpe oss.

Muntlige kilder

En viktig del av prosjektet har vært å gjennomføre et omfattende detektivarbeid for å finne fram til flest mulig tidligere ansatte ved Kongsberg Våpenfabrikk (KV).

Gjennom systematisk arbeid har vi etablert et eget register med navn på rundt 100 tidligere ansatte, som har kunnet gi svar på en lang rekke faktiske forhold knyttet til hva de fikk og ikke fikk vite om pensjonsrettighetene sine.

Det har vært svært viktig å bruke tid på å bygge opp et tillitsforhold underveis. Bare en brøkdel av de vi har snakket med har villet stå fram på trykk i Laagendalsposten. Men det har uansett vist seg å være nyttig å ha en såpass god oversikt over tidligere KV-ansatte, med tanke på det journalistiske arbeidet.

I dette detektivarbeidet har det vært av spesielt stor nytte å trekke veksler på egne kolleger i Laagendalsposten og som har hatt ektefeller som har jobbet på KV. Her vil vi spesielt trekke fram Brita Sørum, som har vært til stor nytte for prosjektet. Hun arbeidet også litt med saken innledningsvis, men vi valgte etter hvert å konkludere med at hun var inhabil til videre journalistisk arbeid med saken pga hennes avdøde ektefelles forhistorie på KV.

I tillegg har vi hatt kontakt med følgende muntlige kilder:

- Vidar Brynsplass, sekretær i Fellesforbundet i Kongsberg
- Johnny Løcka, daværende personaldirektør i Kongsberg Defence and Aerospace (KDA)
- Statsarkivar Nils H. Stoa, Statsarkivet i Kongsberg
- Førstearkivar Kjell Kleivane, Statsarkivet i Kongsberg
- NAV-sjef i Kongsberg, Wivi-Ann Bamrud
- Ekspert i offentlig rett, jusprofessor Henning Jakhelln
- Statsråd Heidi Grande Røys
- Avd dir i Fornyings- og administrasjonsdepartementet (FAD), Bernhard A. Caspari
- Infosjef FAD, Frode Jacobsen
- Ekspedisjonssjef i FAD, Finn Melbø, påtroppende sjef for Statens pensjonskasse
- Kommunikasjonsdirektør Robert Haast, SPK
- Direktør for personkundeområdet i SPK, Lise Løwe
- Seniorrådgiver Ragnar Hodne, SPK
- Direktør for bedriftskundeområdet i SPK, Geir Bø

Selv Fellesforbundet, som man skulle tro hadde stor interesse av å få fullt gjennomslag for sine medlemmer, har opptrådt litt nølende i forhold til vår interesse i saken. Vi har gjentatte ganger bedt om å få tilgang til skriftlig materiale fra Fellesforbundet, uten at vi har fått dette. Vi har etter hvert fått inntrykk av at Fellesforbundets nøling har sammenheng med at den gamle Jern og Metallklubben på KV hadde et så stort ansvar for hvilken informasjon de ansatte fikk om sine rettigheter at det nok kan ha vært en viss frykt i Fellesforbundet for at saken også skulle føre til kritikk av fagforbundets arbeid.

Men vi har i ettertid avdekket at Fellesforbundet har mobilisert sterkt i kulissene, og det sterkeste virkemiddelet har trolig vært å be om drahjelp fra LO-leder Roar Flåthen, som selv er tidligere KV-arbeider fra Kongsberg.

Vi føler også at vi har fått lite drahjelp av KDA, som valgte en veldig innsnevrende og streng juridisk fortolkning av hva de følte de kunne gi oss tilgang til hva angikk det gamle KV-arkivet. Vi fikk nok følelsen av at dette dels var en formell vurdering, men dels også en taktisk avveining.

Skriftlige kilder

Det har ikke vært mange skriftlige kilder å ta av, men dette har vært de viktigste som vi har gjort (eller gjort forsøk på) informasjonssøk i:

- Bjørn Hansens enkeltsak (og etter hvert også andre enkeltsaker, der vi har fått kopi av brevvekslingen mellom pensjonsmottakere og Statens Pensjonskasse)
- Statsarkivet
- KV-arkivet (se merknader under forrige punkt)
- Lokalhistoriske kilder
- Eget avisarkiv
- Statens Pensjonskasses arkiver
- Offentlig postjournal

Her har vi ikke fått noe som helst gratis. Det var nødvendig med særdeles inngående kunnskaper om Offentlighetsloven, Forvaltningsloven, Arkivloven og –instruksen for å tvinge gjennom innsyn i en lang rekke saker.

Statens Pensjonskasse bedrev løpende en omfattende treneringstaktikk, der de hele tiden stilte oppfølgingsspørsmål på bakgrunn av innsynsbegjæringer, og der de åpenbart spekulerte i at vi ikke skulle ha kapasitet til å følge opp eller sogar gi opp. De leverte også en lang rekke svar på innsynsbegjæringer som var i strid med både formkrav i Offentlighetsloven og Forvaltningsloven, samt forsøkte hele tiden å begrense vår tilgang til informasjon.

Det var først da vi la sterkt press på departementet og derigjennom regjeringen at ting begynte å skje. Vi lot det skinne gjennom ganske kraftig at vi var på krigsstien, og ønsket å stille kritiske spørsmål knyttet til saksbehandlingen av saken i Statens Pensjonskasse.

Vi har trolig levert over 20 innsynsbegjæringer vis a vis SPK, og der mange av henvendelsene har båret preg av at vi har måttet drive voksenopplæring ifht grunnleggende regler i Arkivinstruksen, Off loven og Forvaltningsloven.

KV-arkivet fikk vi som nevnt aldri tilgang til. Her fikk vi bare gjengitt noen hovedtall fra KDA av hvor mange KV-arbeidere de totalt sett hadde talt seg fram til.

I Statsarkivet var alle arbeidsgiverprotokollene fra det gamle Trygdekontoret sporløst borte, flere hyllemetere med dokumentasjon som det er oppbevaringsplikt for til evig tid. Dette førte til hard kritikk fra Statsarkivet, som var meget kritiske til at dette materialet ikke var blitt tatt vare på.

I SPK/offentlig postjournal fant vi noen dokumenter som fremstod som interessante. Men her ble vi raskt møtt med svar fra SPK om at rubbel og bit av registrerte dokumenter var å oppfatte som saksforberedende dokumentasjon for departementet. Det var først da vi for alvor kvasset klørne og gikk til et systematisk angrep mot hjemmelsgrunnlaget for dette at vi – etter hvert - fikk et gjennombrudd i saken. Men dette arbeidet krevde mye arbeid og tok særdeles lang tid.

Klar tale fra jusprofessor

Det har i gjennomføringen av prosjektet vært særdeles nyttig for oss at Henning Jakkhell, professor i arbeidsrett ved Universitetet i Oslo, hele tiden har vært meget klar på at Statens Pensjonskasse hadde et forklaringsproblem. Jakhelln, som kanskje er landets fremste ekspert på arbeidsrettslige forhold, mener SPK selv har varslings- og dokumentasjonsplikt. Han råder oss til å prøve å finne ut hvor lenge SPK har kjent til at mange statsarbeidere ikke får riktig pensjon. Han mente også at det var rimelig åpenbart at pensjonistene måtte få alt hva de hadde krav på. Det var helt uholdbart at SPK arbeidet for å gi pensjonistene minst mulig, mente Jakhelln.

Da vi konfronterte SPK med Jakhellns uttalelser, skapte dette en merkbar nervøsitet. Men Lise Løwe, direktør for peronkundeområdet i SPK, svarer likevel at hun mener at pensjonskassen har lagt seg på en ”snillere” linje enn hva eksisterende regler på området egentlig gir føringer for. For det er kun arbeidstakers ansvar å sørge for å få pensjonen sin.

Men Løwe innrømmer at SPK i stillhet har begynt et oppryddingsprosjekt, som startet i 2005. De hadde da begynt ved Horten verft. Etter at Laagendalsposten var kommet på banen, stod KV nå for tur.

Ifølge Løwe hadde de fram til da funnet rundt 100 enkeltsaker i Horten der det var utbetalt for lite pensjon. Siden arbeidsplassene i Horten og Kongsberg var omtrent like store, ca 2700 personer i 1970, gikk Løwe med på at det var rimelig at man trolig kom til å finne minst 100 enkeltsaker også i Kongsberg.

Jakten på arbeidsboken

Påstanden om at alle arbeidere hadde fått utdelt en arbeidsbok stod lenge sentralt i prosjektet. Vi spurte alle tidligere KV-ansatte vi kom i kontakt med om de hadde fått utdelt slike arbeidsbøker. Vårt register kom til slutt opp i nesten 100 mennesker. Ingen av disse kunne huske at de noen gang ble informert om sine pensjonsrettigheter. Ingen hadde noen gang sett arbeidsboken SPK snakket om.

Vi sjekket også KV-museet. Heller ikke der fantes arbeidsboken. Ingen på museet trodde heller at noen slik arbeidsbok hadde vært i bruk på Kongsberg Våpenfabrikk (KV).

Etter å ha vært i kontakt med Fellesforbundet på Raufoss og i Horten, ble vi fortalt at ordningen med arbeidsbøker overhodet ikke ble praktisert på noen av de tidligere sivile militære arbeidsplassene.

Det løsner litt

Etter at vi hadde drevet journalistikk på saken i en tre ukers tid, valgte Statens Pensjonskasse å løse litt på sin restriktive linje om å ikke etterbetale mer enn tre års pensjon. Dette skjedde etter press fra departementet og etter at departementet hadde fått kritiske spørsmål fra Stortinget, fra stortingsrepresentant Lise Christoffersen (Ap). Christoffersen kjente saken fra Laagendalsposten.

Det passet litt dårlig for oss akkurat da at det kom en positiv utvikling i saken, fordi vi da fryktet å ikke få tilstrekkelig uttelling for det vi hadde funnet ut om mangelfull informasjon fra arbeidsgiver og statlige myndigheter.

Men etter nærmere ettertanke bestemte vi oss for å fokusere på at det egentlig ikke burde settes noen grense i det hele tatt for hvor mye penger pensjonistene skulle få etterbetalt. Dette var jo KV-veteranenes penger, fullt ut. Det var ikke valgfritt om de skulle være med i pensjonsordningen. Hvorfor skulle Staten forsøke å holde igjen noe som helst? Og hva med renter, hvorfor ville ikke SPK betale ut dette?

Nå som fasiten langt på vei er kjent, tror vi at vår aggressivitet på dette punktet har påvirket departementets konklusjoner i positiv retning. En ting er sikkert: Det statsarbeiderpensjonistene nå får etterbetalt går langt utover hva som noensinne tidligere har vært vanlig. Og det er det ganske hyggelig å kunne konstatere.

Skriftlig dokumentasjon vi senere har innhentet viser dessuten at presset fra Laagendalsposten allerede nå førte til at det skjedde ting i kulissene. Allerede 9. januar 2007 forfattet administrerende direktør Gisele Marchand et brev til departementet og der hun refererer til at

de føler de har dårlig tid, på grunn av ”den generelle omtale” som saken har fått i Laagendalsposten og engasjementet fra Stortinget.

Påstander om feilsitering

Vi har hatt mye kontakt med kommunikasjonsdirektør Robert Haast i Statens Pensjonskasse (SPK). Til tross for en ekstremt omfattende uthalings- og treneringstaktikk, og mange svar som har vært i strid med formkrav i Offentlighetsloven, Forvaltningsloven og Arkivinstruksen, har Haast faktisk gitt raske og greie svar på en god del av våre innsynsbegjæringer og forespørsler om informasjon.

Men innledningsvis fremstår Haast som noe famlende. Ett eksempel var da han sammen med kolleger fra SPK var på Kongsberg for å ha samtaler med KDA om hvordan gjennomgangen av det gamle KV-arkivet skulle organiseres. Da innrømmet Haast overfor Laagendalsposten at informasjonen til arbeiderne ikke kan ha vært god nok, og at SPK derfor hadde et medansvar. Dette prøvde Haast senere å nekte for å ha sagt. Vi hadde dessverre intet opptak av samtalen. Men etter at vi fikk verifisert med andre som overhørte intervjuet at de hadde opplevd Haast på samme vis som vår reporter, nektet Lps redaksjonelle ledelse å beklage eller korrigere saken på trykk. Men Haast fikk full anledning til å uttale seg på ny, vel vitende om at dette ville bli sammenholdt med hva han hadde sagt tidligere. Han valgte da å trekke kravet om en beriktigelse.

Unik innsikt

Underveis i arbeidet med prosjektet, og den siste fasen av arbeidet, fikk vi blant annet tilgang til departementsinterne dokumenter om saken. Gjennom dette materialet og gjennom de kildene vi hadde skaffet oss kunne vi senere avdekke hvordan Statens Pensjonskasse nedjusterte anslagene over berørte statsarbeidere med rundt 10.000, nærmest over natten og uten å informere statsråden. Vår informasjon ga et sjeldent innblikk i hvor dårlig informasjonsutvekslingen kan være mellom indre og ytre etat i sentralforvaltningen, selv om det handler om en ytterst sensitiv sak.

I denne delen av saken var det svært nyttig at en av oss tidligere hadde arbeidet i departementsstrukturen i regjeringsapparatet, for å kunne trekke de riktige konklusjonene på bakgrunn av den skriftlige og muntlige informasjonen som vi innhentet.

Alliansebygging

Vi lot i fase II av saken Gjengangeren og Tønsbergs Blad få tilgang til materialet vårt for å kunne kjøre saker samtidig og dermed øke muligheten for at det ble et politisk etterspill eller en nasjonal nyhetssak av det vi hadde gravd opp av nyheter.

Men, litt til vår overraskelse, det er blitt intet etterspill. Laagendalsposten er fortsatt mutters alene på saken.

TIDSBRUK

Vi er i hovedsak to personer som har arbeidet med saken.

Torfinn arbeider halv stilling nyheter og halv stilling sport. Det har derfor vært nødvendig å bruke tid for å komme i mål med saken.

Etter den innledende delen av saken, gikk Laagendalspostens nyhetsredaktør Kjetil Stormark over fra bare å drive coaching til selv å arbeide aktivt med saken. Dette skyldes dels sakens store omfang og dels at det var nødvendig med inngående kunnskap om juridiske innsynsrettigheter for å tvinge fram en del informasjon som var avgjørende for å komme i mål.

Totalt har vi til sammen trolig brukt et par månedsverk på å gjennomføre prosjektet.

SPESIELLE ERFARINGER

Det har tidvis vært utmattende å jobbe med prosjektet, fordi alle opplysninger nærmest måtte hales ut av de ulike kildene. Dette gjaldt også de som saken angikk, de som hadde gått glipp av vesentlige beløp i for lite utbetalt pensjon. Pensjonerte industriarbeidere viste seg å være meget lojale til sin gamle arbeidsplass. Mange av dem var også bekymret for eventuelt å komme på kant med sin gamle fagforening eller med Statens Pensjonskasse (SPK).

Vi har derfor bevisst forsøkt å gjøre saken til deres, og ikke Laagendalspostens sak. Ofte har vi måttet understreke at eventuelle opplysninger ikke ville komme på trykk, men skulle brukes til å sy sammen et større bilde av situasjonen. Skrekken for å komme i avisa har vært stor, til tider frustrerende.

Da vi 24. januar forsøkte å lage en stor oversikt over alle de KV-arbeiderne som ikke hadde fått informasjon om sine pensjonsrettigheter, var dette spesielt frustrerende. Vi så for oss 50 ansikter avbildet i avisen, under overskriften "Vi ble ikke informert". Vi greide bare å få avbildet ti personer, og med referanse til intervjuer med ytterligere 20 personer, dvs totalt 30 tidligere KV-arbeidere. Det prosjektet skar seg, fordi folk nektet å la seg fotografere og komme i "avisa".

Mange personer som har hatt noe å si, har først dukket opp nå som saken nesten er kjørt i mål.

Trolig handler dette om at vi har hatt med etterkrigsgenerasjonen å gjøre. Denne generasjonen var kjent for å gjøre sin plikt, og uten å kreve mye tilbake. Men ydmykheten ble ikke satt pris på av norske myndigheter. I stedet ble den forsøkt utnyttet. De som bygde landet burde ha fått det de hadde krav på. De burde ha blitt bedre behandlet av Statens Pensjonskasse. Det burde ikke ha vært nødvendig at Laagendalsposten stilte kritiske spørsmål og skrev 33 artikler for at saken skulle bli løst.